

Kızıl 1917 100 yaşında: Ekim'in durduğu yer...

1926 yılının son gecesi Avusturyalı gazeteci Joseph Roth, Frankfurter Zeitung gazetesinin muhabiri olarak Moskova'da bir otel odasında bulunmaktadır. Yazar o yılbaşı gecesi Bolşevik partinin şimdi karşıdevrimci ilan edilmiş ve bir kez daha sürgün güzergahlarını beklemekte olan bir dizi eski militanıyla bir şömine etrafındaki votka eşlikli sohbetine dahildir.

Kasvet yüklü odada kısık sesle devrimci mücadeleye ve ilk sürgün deneyimlerine ilişkin hatıralar paylaşılmaktadır. Zira 1926 yılının Moskova'sında bir başkasının yanında ağzınızdan çıkan ölçmeniz gerekmektedir. Konu nasılsa bir kaç ay önce aynı odada zorunlu olarak konaklamış olan Troçki'ye gelir. Odadaki herkesin hayatı bu fırtınalı mücadele yıllarında bir kez kesişmiştir "Komutan Yoldaşla". Kimi ilk Sibiryaya sürgününde, kimi yeraltı koşullarında, kimi Petrograd Sovyeti

günlerinde çalışmıştır kendisiyle.

*Şömine çitirtisi ve votka ile tütsülenen gecenin sonuna doğru, kasvet yüklü odadakilerden biri, Troçki ile ilk Sibiryaya sürgünü sırasında geçen bir anektodu anlatmaya başlar. Sibirya'daki sürgünlerinin ikinci yılında ve dondurucu soğuk altında laflamaktadırlar; "Neyi düşleyerek dayanıyorsun Yoldaş Bronstein?" diye sorar kendisine. **"Fırından yeni çıkmış taze ekmek kokusunu"** der Troçki. "Ona sahip olamayanlar için savaştığımızdan burada değil miyiz? İşte beni ayakta tutan düş bu..." (El Profeta Mudo, Joseph Roth.)*

Ekim devrimi iki bakımdan bir istisnaydı. Zira hem kapitalizmi mülksüzleştirmeyi başarmış hem de Bolşevik parti gibi programatik açıdan devrimci ve açıkça enternasyonalist bir parti tarafından yönetilmişti. Sonrasında çok sayıda devrim yaşansa da bu iki faktörün bileşimiyle oluşmuş devrimci ve enternasyonalist bir zemine hiç bir zaman ulaşamadı.

Kuşkusuz, 1902'de ortaya çıkan ve ancak 1917 yılında bütünüyle yapılanmış hale gelecek özgün bir deneyim olarak Bolşevik Parti, bir önceki çağın, dünya proletaryasının elli yıllık yükselişinin ve zaferlerinin bir sonucuydu. Açıkça emsali olan Sosyal demokrat partilerin birikimleriyle yoğrulmuştu hamuru, ama devrimler çağının zayıf halkası Rusya'nın özgünlükleriydi asıl onu farklı şekillendiren.

Bu partiyi ve militanlarını büyük devrimler ve devrimci seferberlikler biçimlendirmişti. İkinci Enternasyonal'in -sonradan sınıf işbirlikçilik batağına sürüklenecek olsa da- devasa kitle etkisine sahip partileri; Avrupa ve ABD'deki kitlemel sendikalaşma deneyimleri; özellikle Rusya, İspanya ve Almanya'da yükselen radikal bir işçi sınıfı kültürünün varlığı; telgraf ve demiryolu sistemleri; Rus-Japon savaşının yıkımı; 1905'devriminin beklenmedik sarsıntısı ve 1917 Şubat devrimi olmaksızın, bu kesinlikle emsallerinden köklü bir biçimde ayrı parti modelini yorumlayabilmek olanaksız olur.

Bu partinin tarihine yönelik bütünlüklü bir bakış, karşımıza farklı tarihsel uğraklarda, farklı ihtiyaçlara yanıt geliştirme arayışıyla sürekli biçim değiştiren, dinamik bir örgütsel yapıyı ve özel ve adanmış bir devrimci tipini öne çıkarır.

En zorlu koşullar altında bile, farklı görüşlerin ve eğilimlerin ortaya konduğu, temsilcilerin seçildiği gibi geri çağrılabilirdiği, üyelerine özgüven ve inisiyatif veren bir tür parti modelidir bu. Üyeleri yalnızca partinin politik yönelişine ve iç disiplinine mutlak olarak bağlanmayı isteyenlerden oluşur.

Pek çok aracı eşgüdümlü olarak kullansa da bu parti modelinin dağınık mücadeleleri, erişilmez gözükten coğrafyaları, farklı dinamikleri bütünleştirmeye odaklı bir temel aygıtı vardır: Gazete... Gazete yalıtılmış kalan mücadeleler arasında bir iletişim ağı kurmaya, mücadeleleri birleştirmeye, dahası en geri düzeydeki ücret mücadelelerinden başlayarak, toplumsal mücadeledeki tüm eğilimleri algılanabilir kılmaya odaklıdır.

Hedef, işçi sınıfının öncülerini yeni kavramlarla, araçlarla, taleplerle sürekli besleyerek, onları radikalleştirmek, eklemlemek ve kapitalizmden kopuş doğrultusunda örgütlemektir.

Çağdaşlarından farklı olarak, sınıf mücadelesi ve devrimin, bu çağda dünya ölçeğinde bir gerçeklik kazanmış olduğuna inanan tipte bir partidir bu. Bu partinin taraftarları açısından bu çağda tüm olaylar, ulusal değil uluslararası ölçekte ve dünya devrimi ya da karşıdevrimi diyalektiği içinde kavranmalıdır.

Esas olarak işçi sınıfının en yoksul kesimlerine hitap eden bir partidir bu. Yine de toplumun her kesiminden insan katılır bu partinin saflarına. Devlet desteği ile kurulmuş hayli gelişkin bir metal fabrikasından bir işçi, Fransız kökenli bir fabrikatörün eşi, Polonyalı bir toprak sahibinin oğlu, İsveç kökenli Yahudi bir oymacı ve ayakkabıcı ailesinin çocuğu... (Sırasıyla, Nikolay Podvoiski, Inessa Armand, Feliks

Edmundoviç Dzerjinski, Yakov Sverdlov.)

Kararlılıkları ve tüm enerjilerini tek bir hedefe yoğunlaştırmak en belirgin özellikleridir. Mücadelenin çetin oluşu, çelikten bir sinir yapısına sahip olmayı gerektirir. Başladıkları işi bitirmeleri ve disiplinleriyle tanınırlar. Rusyalıdırlar, lakin sürgün edildikleri yere yabancılaştıklarına şahit olunmamıştır. Sürgüne gitmeyenine, yolu hapse düşmeyenine rastlanmamıştır.

Var sayılanın aksine hayata karşı son derece iyimser oldukları gibi bireysel yanları gelişkindir bu erkek ve kadınların. Pek çok tanıklıkla altı çizili neşeleri de çok sayıda kaynaktan beslenir. Çoğu ağır görevlerin altından kendi başlarına kalkmakta uzmandırlar. Çoğu durumda başka şansları da yoktur zira. Olağanüstü şartların biçimlendirdiği son derece sıradan kadınlardan ve erkeklerden söz ediyoruz aslında.

Şartlar zorludur dedik. Yüz yıl önce Rusya'da üniversiteye gidebilenler nüfusun çok küçük bir azınlığıdır. Rus işçilerinin çoğunluğunu okuma-yazma bilmez. Üstelik aşırı derecede dindardırlar. Hakim Ortodoks inancın yanı sıra bir

çok farklı cemaate bölünmüş, çok parçalı bir durumdadırlar. Milliyetçilik, Yahudi düşmanlığı ve cinsiyetçilik kuşatması altındadırlar.

Bu şartlar altında Bolşevik Partisi başından enternasyonalist olmaya yazgılı gibidir. Bir halklar hapishanesi olarak anılan baskıcı Rus çarlığından tüm milletler adeta temsil halindedir partide: Ruslar, Gürcüler, Litvanyalılar, Fransızlar, Ermeniler, Polonyalılar, Ukraynalılar, ama en çok Yahudiler bulunur... Radek, Sverdlov, Joffe, Troçki, Uritskiy, Zinovyev ilk akla gelen Yahudi kökenlilerdir.

Bu partinin önderliği açısından Rus devrimi, dünya sosyalist devriminin bir ilk aşamasıydı. Bu nedenle onlar açısından temel sorun, -İkinci Enternasyonal'in yaşatmış olduğu ihanetin ardından- dünyadaki tüm enternasyonalistleri bir araya getirecek uluslararası bir devrimci önderliğin inşasıydı.

Kendilerini de böyle bir inşanın açıkça bir tarafı olarak görüyorlardı.

Bu içgörü olmaksızın, ne Üçüncü Enternasyonal'in kurulması ne de uluslararası sosyalist devrimi ilerletmek mümkün olamazdı.